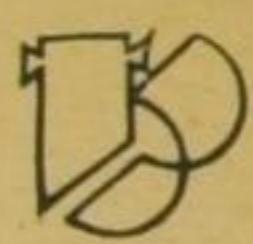

S 211 Dresden
B/Zweigbibl.
P004.8.
I 51011.
00001

IE FRAGMENTE DES HERAKLIT

CULUM-BUCH / GRIECHISCH UND DEUTSCH

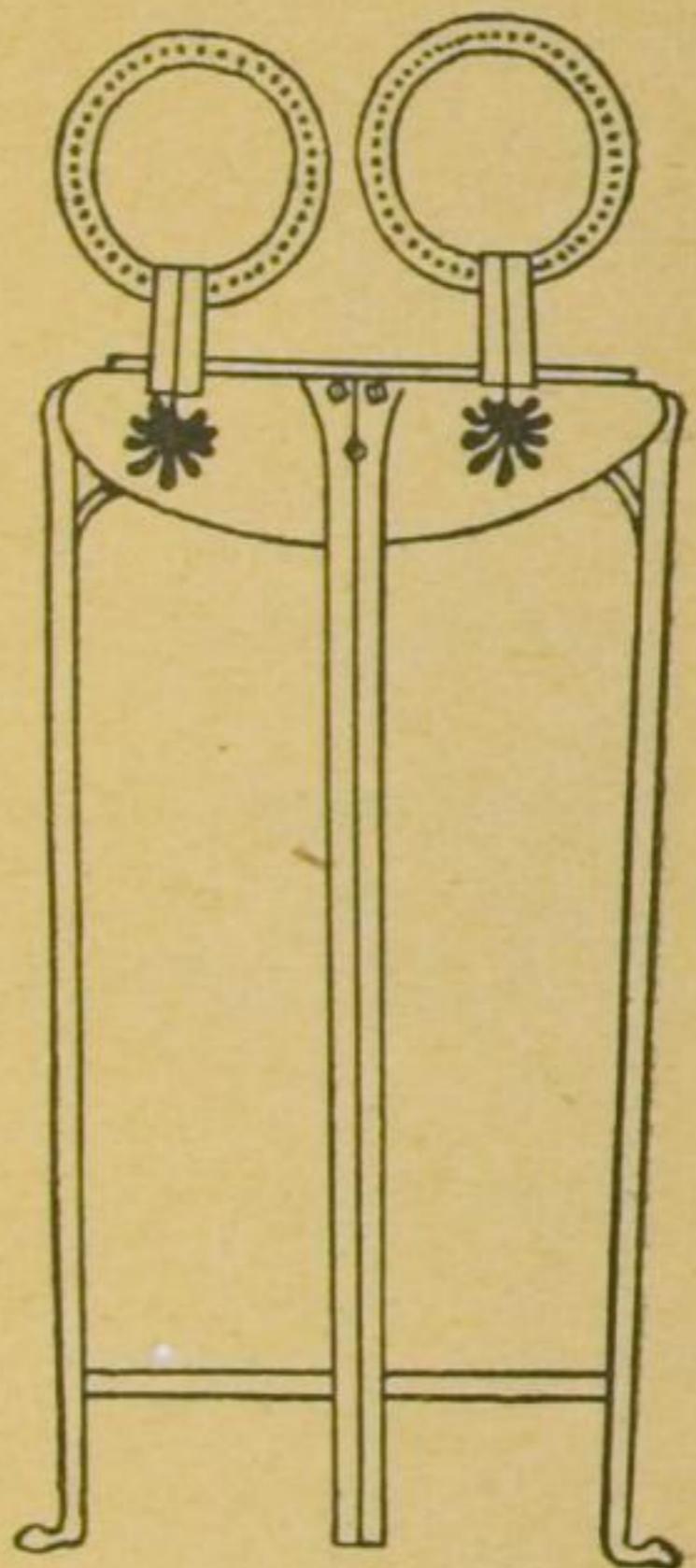

Aus der Reihe der zweisprachigen Tusculum-Bücher

A

HERAKLIT

FRAGMENTE

G R I E C H I S C H   U N D   D E U T S C H
E R N S T   H E I M E R A N   V E R L A G

135
Technische Universität Dresden
Universitätsbibliothek
Zweigbibliothek: O2

10. JUNI 1994

108620

0241 NH 6850 5671 (4)

Herausgegeben
von Bruno-Snell

4. Auflage. 1944

94.8.51011.001

ΛΟΓΟΣ

Ἡράκλειτος Βλόσωνος Ἐφέσιος
τάδε λέγει.

Τοῦ δὲ λόγου τοῦδ' ἐόντος ᾧδη ἀξύνετοι γίνονται
ἀνθρωποι καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ ἀκούσαντες
τὸ πρῶτον· γινομένων γὰρ πάντων κατὰ τὸν λόγον
τόνδε ἀπείροισιν ἐοίκασι, πειρώμενοι καὶ ἐπέων καὶ
ἔργων τοιούτων, δκοίων ἐγὼ διηγεῦμαι διαιρέων
ἔκαστον κατὰ φύσιν καὶ φράζων δκώς ἔχει· τοὺς
δὲ ἄλλους ἀνθρώπους λανθάνει δκόσα ἐγερθέντες
ποιοῦσιν, δκωσπερ δκόσα εῦδοντες ἐπιλανθάνονται.

B 1

Διὸ δεῖ ἐπεσθαι τῷ ξυνῷ. τοῦ λόγου δ' ἐόντος
ξυνοῦ ζώονσιν οἱ πολλοὶ ὡς ἴδιαν ἔχοντες φρόνησιν.

B 2

Περὶ μεγέθους ἥλιον) εὗρος ποδὸς ἀνθρωπίνον.

B 3

Si felicitas esset in delectationibus corporis, boves felices diceremus, cum inveniant orobum ad comedendum.)

B 4

Καθαιρονται δὲ ἄλλως αἷματι μιαινόμενοι οἶον εἴ
τις εἰς πηλὸν ἐμβὰς πηλῷ ἀπονῆσοιτο. μαίνεσθαι δὲ

Überlieferte Worte Heraklits

ἄν δοκοίη, εἴ τις μιν ἀνθρώπων ἐπιφράσαιτο οὐτῷ
ποιέοντα. καὶ τοῖς ἀγάλμασι δὲ τουτέοισιν εὔχονται,
δοκοῖον εἴ τις δόμοισι λεσχηνεύοιτο, οὐ τι γινώσκων
θεοὺς οὐδὲ ἥρωας οἶτινές εἰσιν.

B 5

‘Ο ἥλιος) νέος ἐφ’ ἡμέρῃ . . . ἄπτεται καὶ σβέννυται.

B 6

Εἴ πάντα τὰ ὄντα καπνὸς γένοιτο, δῆνες ἄν δια-
γνοῖεν.

B 7

Τὸ ἀντίξουν συμφέρον . . . ἐκ τῶν διαφερόντων
καλλίστην ἀρμονίην.

B 8

. . . ὄνοντος σύρματ’ ἄν ἔλέσθαι ἢ χρυσόν.

B 9

Συλλάψιες ὅλα καὶ οὐχ ὅλα, συμφερόμενον δια-
φερόμενον, συνᾶδον διᾶδον, καὶ ἐκ πάντων ἐν καὶ
ἐξ ἐνὸς πάντα.

B 10

. . . πᾶν ἑρπετὸν πληγῇ νέμεται.

B 11

Ποταμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνοντος ἔτερα καὶ
ἔτερα ὕδατα ἐπιρρεῖ· καὶ ψυχαὶ δὲ ἀπὸ τῶν ὑγρῶν
ἀναθυμιῶνται.

B 12

“Υες βορβόρῳ χαίρουντιν.

B 13

Überlieferte Worte Heraklits

*Νυκτιπόλοις, μάγοις, βάκχοις, λήναις, μύσταις·
(τούτοις ἀπειλεῖ τὰ μετὰ θάνατον, τούτοις μαντεύ-
εται τὸ πῦρ.) τὰ γὰρ νομιζόμενα κατ' ἀνθρώπους
μυστήρια ἀνιερωστὶ μνεῦνται.*

B 14

*Εἰ μὴ γὰρ Διονύσῳ πομπὴν ἐποιοῦντο καὶ ὕμνεον
ᾶσμα αἰδοίοισιν, ἀναιδέστατα εἴργασται· ὥντὸς δὲ
Ἄιδης καὶ Διόνυσος, δτεῷ μαίνονται καὶ ληναῖ-
ζουσιν.*

B 15

Τὸ μὴ δῦνόν ποτε πῶς ἄν τις λάθοι;

B 16

*Οὐ γὰρ φρονέονσι τοιαῦτα πολλοί, δκόσοι ἐγκυ-
ρεῦσιν, οὐδὲ μαθόντες γινώσκουσιν, ἐωντοῖσι δὲ
δοκέονσι.*

B 17

*Ἐὰν μὴ ἔλπηται ἀνέλπιστον οὐκ ἐξευρήσει, ἀνεξ-
ρεύνητον ἐὸν καὶ ἀπορον.*

B 18

Ἄκοῦσαι οὐκ ἐπιστάμενοι οὐδὲ εἰπεῖν.

B 19

*Γενόμενοι ζώειν ἐθέλουσι μόρους τ' ἔχειν (μᾶλλον
δὲ ἀναπαύεσθαι) καὶ παῖδας καταλείπουσι μόρους
γενέσθαι.*

B 20

Überlieferte Worte Heraklits

Θάνατός ἐστιν δκόσα ἐγερθέντες δρέομεν, δκόσα
δὲ εῦδοντες ὑπνος.

B 21

Χρυσὸν γὰρ οἱ διζήμενοι γῆν πολλὴν ὀρύσσουσι
καὶ εὑρίσκουσιν ὀλίγον.

B 22

Δίκης ὄνομα οὐκ ἀν ἥδεσαν, εἰ ταῦτα μὴ ἦν.

B 23

Ἄρηιφάτους θεοὶ τιμῶσι καὶ ἀνθρώποι.

B 24

Μόροι γὰρ μέζονες μέζονας μοίρας λαγχάνουσι.

B 25

"Ανθρώπος ἐν εὐφρόνῃ φάος ἀπτεται ἐωντῷ ἀπο-
σβεσθεὶς ὅψεις. ζῶν δὲ ἀπτεται τεθνεῶτος εὔδων,
ἐγρηγορὼς ἀπτεται εῦδοντος.

B 26

Ἄνθρωπονς μένει ἀποθανόντας ἄσσα οὐκ ἔλπον-
ται οὐδὲ δοκέοντιν.

B 27

Δοκέοντα γὰρ δ δοκιμώτατος γινώσκει φυλάσ-
σει . . . Δίκη καταλάψεται ψευδῶν τέκτονας καὶ
μάρτυρας.

B 28

Überlieferte Worte Heraklits

*Αἰρεῦνται γὰρ ἐν ἀντὶ ἀπάντων οἱ ἄριστοι, κλέος
ἀέναον θυητῶν, οἱ δὲ πολλοὶ κεκόρηνται ὅκωσπερ
κτήνεα.*

B 29

*Κόσμον τόνδε (τὸν αὐτὸν ἀπάντων) οὔτε τις θεῶν
οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ' ἦν ἀεὶ καὶ ἔστιν καὶ
ἔσται· πῦρ ἀείζων, ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεν-
νύμενον μέτρα. πυρὸς τροπαὶ πρῶτον θάλασσα,
θαλάσσης δὲ τὸ μὲν ἥμισυ γῆ, τὸ δὲ ἥμισυ πρη-
στήρ . . . θάλασσα διαχέεται καὶ μετρέεται εἰς τὸν
αὐτὸν λόγον, ὁκοῖς πρόσθεν ἦν ἢ γενέσθαι γῆ.*

B 30, 31

*Ἐν τῷ σοφὸν μοῦνον λέγεσθαι οὐκ ἐθέλει καὶ
ἐθέλει Ζηνὸς δόνομα.*

B 32

Νόμος καὶ βουλὴ πείθεσθαι ἐνός.

B 33

*Ἄξινετοι ἀκούσαντες κωφοῖσιν ἐοίκασι· φάτις αὐ-
τοῖσιν μαρτυρεῖ παρεόντας ἀπεῖναι.*

B 34

*Χρὴ εὖ· μάλα πολλῶν ἵστορας φιλοσόφους ἄνδρας
εἶναι.*

B 35

Überlieferte Worte Heraklits

Ψυχῆσιν θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, ὕδατι δὲ θάνατος γῆν γενέσθαι, ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή.

B 36

Sues caeno, cohortales aves pulvere lavari.)

B 37

Θαλῆς δοκεῖ πρῶτος ἀστρολογῆσαι.

B 38

Ἐν Πριήνῃ Βίας ἐγένετο δὲ Τευτάμεω, οὗ πλείων λόγος ἢ τῶν ἄλλων.

B 39

Πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει. Ἡσίοδον γὰρ ἀν ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην αὗτίς τε Ξενοφάνεά τε καὶ Ἐκαταῖον. ἔστι γὰρ ἐν τῷ σοφόν, ἐπίστασθαι γνώμην, δτέη κυβερνᾷ πάντα διὰ πάντων.

B 40, 41

Ομηρος ἄξιος ἐκ τῶν ἀγώνων ἐκβάλλεσθαι καὶ ὁπίζεσθαι καὶ Ἀρχίλοχος δμοίως.

B 42

Υβριν χρὴ σβεννύαι μᾶλλον ἢ πυρκαϊήν.

B 43

Μάχεσθαι χρὴ τὸν δῆμον ὑπὲρ τοῦ νόμου δκωσπερ τείχεος.

B 44

Ψυχῆς πείρατα ἴων οὐκ ἀν ἐξεύροιο πᾶσαν ἐπιπορευόμενος ὁδόν· οὕτω βαθὺν λόγον ἔχει.

B 45

Überlieferte Worte Heraklits

*Tήν τε οἴησιν ἴερὴν νοῦσον (ἔλεγε καὶ τὴν δρασιν
ψεύδεσθαι).* B 46

Mὴ εἰκῇ περὶ τῶν μεγίστων συμβαλλόμεθα. B. 47

Tῷ οὖν τόξῳ ὅνομα βίος, ἔργον δὲ θάνατος.

B 48

Eἰς ἐμοὶ μύριοι, ἐὰν ἀριστος ἦ. B 49

*Ποταμοῖς τοῖς αὐτοῖς ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμ-
βαίνομεν, εἶμέν τε καὶ οὐκ εἶμεν.* B 49 a

*Οὐκ ἐμοῦ, ἀλλὰ τοῦ λόγου ἀκούσαντας διμολογεῖν
σοφόν ἐστιν ἐν πάντα εἶναι.*

B 50

*Οὐξινιᾶσιν δκως διαφερόμενον ἐωντῷ συμφέρε-
ται· παλίντονος ἀρμονίη δκωσπερ τόξον καὶ λύρης.*

B 51

*Αἰών παῖς ἐστι παῖζων πεσσεύων· παιδὸς ἡ βασι-
ληή.* B 52

*Πόλεμος πάντων μὲν πατήρ ἐστι, πάντων δὲ βασι-
λεύς, καὶ τοὺς μὲν θεοὺς ἔδειξε τοὺς δὲ ἀνθρώπους,
τοὺς μὲν δούλους ἐποίησε τοὺς δὲ ἐλευθέρους.*

B 53

Überlieferte Worte Heraklits

‘Αρμονίη ἀφανῆς φανερῆς κρείσσων.

B 54

“Οσων ὅψις ἀκοή μάθησις, ταῦτα ἐγὼ προτιμέω.

B 55

Ἐξηπάτηνται οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὴν γνῶσιν τῶν φανερῶν παραπλησίως Ὁμήρω, δις ἐγένετο τῶν Ἐλλήνων σοφώτερος πάντων. ἐκεῖνόν τε γὰρ παῖδες φθεῖρας κατακτείνοντες ἐξηπάτησαν εἰπόντες· ὅσα εἴδομεν καὶ ἐλάβομεν, ταῦτα ἀπολείπομεν, ὅσα δὲ οὔτε εἴδομεν οὔτ’ ἐλάβομεν, ταῦτα φέρομεν.

B 56

Διδάσκαλος δὲ πλείστων Ἡσίοδος· τοῦτον ἐπίστανται πλεῖστα εἰδέναι, ὅστις ἡμέρην καὶ εὐφρόγην οὐκ ἐγίνωσκεν· ἔστι γὰρ ἐν.

B 57

Καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν ἔστιν). οἱ γοῦν ἰατροὶ τέμνοντες, καίοντες πάντη ἐπαιτέονται μηδὲν ἄξιοι μισθὸν λαμβάνειν, ταῦτα ἐργαζόμενοι.

B 58

Γναφείω δδὸς εὐθεῖα καὶ σκολιὴ μία ἔστι καὶ ἡ αὐτή.

B 59

‘Οδὸς ἄνω κάτω μία καὶ ὄντη.

B 60

Θάλασσα ὕδωρ καθαρώτατον καὶ μιαρώτατον, ἵχ-

Überlieferte Worte Heraklits

θύσι μὲν πότιμον καὶ σωτήριον, ἀνθρώποις δὲ ἄποτον καὶ ὀλέθριον.

B 61

Ἄθανατοι θνητοί, θνητοὶ ἀθανατοι, ζῶντες τὸν ἐκείνων θάνατον, τὸν δὲ ἐκείνων βίον τεθνεῶτες.

B 62

(ἔνθα δ' ἔόντι ἐπανίστασθαι καὶ) φύλακας γίνεσθαι ἐγερτὶ ζώντων καὶ νεκρῶν.

B 63

Tὰ δὲ πάντα οἰακίζει Κεραυνός.

B 64

Φρόνιμον (εἶναι) τὸ πῦρ.

B 64 a

Τὸ πῦρ χρησμοσύνη καὶ κόρος.

B 65

(Πάντα γὰρ τὸ πῦρ ἐπελθὸν κρινεῖ καὶ καταλήψεται.)

B 66

Ο θεὸς ἡμέρη εὐφρόνη, χειμὼν θέρος, πόλεμος εἰρήνη, κόρος λιμός· ἀλλοιοῦται δὲ δκωσπερ < ἔλαιον >, δπόταν συμμιγῇ θυώμασιν, ὁνομάζεται καθ' ἡδονὴν ἐκάστου.

B 67

Sicut aranea stans in medio telae sentit, quam cito musca aliquem filum suum corrumpit itaque illuc celeriter currit quasi de fili persecutione dolens, sic hominis anima aliqua parte corporis laesa illuc festine meat quasi

Überlieferte Worte Heraklits

*impatiens laesioris corporis, cui firme et proportionaliter
iuncta est.)* B 67 a

... ἄκεα (προσεῖπεν ὡς ἐξακεσόμενα τὰ δεινὰ καὶ
τὰς ψυχὰς ἐξάντεις ἀπεργαζόμενα τῶν ἐν τῇ γενέσει
συμφορῶν). B 68

(... τὰ μὲν τῶν ἀποκεκαθαριμένων παντάπασιν ἀν-
θρώπων, οἷα ἐφ' ἐνὸς ἀν ποτε γένοιτο σπανίως.) B 69

Παιδες τὰ ἀθύρματα ἄνδρες γενόμενοι ἀπέρριψαν.
B 70

... τοῦ ἐπιλανθανομένου ἦ η ὁδὸς ἄγει. B 71

*Ωι μάλιστα διηνεκῶς διιλοῦσι λόγῳ τούτῳ δια-
φέρονται, καὶ οἵς καθ' ήμέρην ἐγκυροῦσι, ταῦτα
αὐτοῖς ξένα φαίνεται. B 72

Οὐ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν καὶ λέγειν. καὶ
γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν.
B 73

Οὐ δεῖ ὡς παῖδας τοκεώνων . . .

B 74

Τοὺς καθεύδοντας ἐργάτας εἶναι καὶ συνεργοὺς
τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. B 75

Überlieferte Worte Heraklits

... ψυχῆσι τέρψιν ἢ θάνατον ὑγρῆσι γενέσθαι.

B 77

Ηθος γὰρ ἀνθρώπειον μὲν οὐκ ἔχει γνώμας, θεῖον δὲ ἔχει.

B 78

⁷ Ανὴρ νήπιος ἥκουσε πρὸς δαίμονος ὅκωσπερ παῖς πρὸς ἀνδρός.

B 79

Εἰδέναι δὲ χρὴ τὸν πόλεμον ἐόντα ξυνόν, καὶ δίκην ἔριν, καὶ γινόμενα πάντα κατ' ἔριν καὶ χρεώμενα.

B 80

Πνιθαγόρης κοπίδων ἐστὶν ἀρχηγός.

B 81

Πιθήκων δὲ κάλλιστος αἰσχρὸς ἀνθρώπων γένει συμβάλλειν.

B 82

⁷ Ανθρώπων δὲ σοφώτατος πρὸς θεὸν πίθηκος φανεῖται καὶ σοφίῃ καὶ κάλλει καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν.

B 83

... μεταβάλλον ἀναπαύεται.

B 84 a

Κάματός ἐστι τοῖς αὐτοῖς μοχθεῖν καὶ ἀρχεσθαι.

B 84 b

Überlieferte Worte Heraklits

Θυμῷ μάχεσθαι χαλεπόν· ὅτι γὰρ ἀν θέλῃ, ψυχῆς
ἀνεῖτει.

B 85.

... ἀπιστίη διαφυγγάνει μὴ γιγνώσκεσθαι.

B 86.

Βλὰξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆσθαι φιλεῖ.

B 87.

Ταῦτὸ ζῶν καὶ τεθνηκὸς καὶ ἐγρηγορὸς καὶ καθεῦδον καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα ἔκεινά ἔστι κάκεινα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα.

B 88.

Τοῖς ἐγρηγορόσιν ἔνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι,
(τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἕδιον ἀποστρέφεσθαι).

B 89.

Πυρός τε ἀνταμοιβὴ τὰ πάντα καὶ πῦρ ἀπάντων
δκωσπερ χρυσοῦ χρήματα καὶ χρημάτων χρυσός.

B 90.

Σκίδησι καὶ πάλιν συνάγει καὶ πρόσεισι καὶ ἀπεισε
... (ἔμπεδον οὐδέν).

B 91.

Σίβυλλα δὲ μαινομένῳ στόματι ἀγέλαστα καὶ ἀκαλλώπιστα καὶ ἀμύριστα φθεγγομένη χιλίων ἑτῶν ἐξικνεῖται τῇ φωνῇ διὰ τὸν θεόν.

B 92.

Überlieferte Worte Heraklits

‘Ο ἄναξ, οὗ τὸ μαντεῖόν ἐστι τὸ ἐν Δελφοῖς, οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει.

B 93

“Ηλιος γὰρ οὐχ ὑπερβήσεται μέτρα· εἰ δὲ μή, Ἐρινύες μιν Δίκης ἐπίκουροι ἔξενρήσουσιν.

B 94

‘Αμαθίην γὰρ ἄμεινον κρύπτειν, ἔργον δὲ ἐν ἀνέσει καὶ παρ’ οἶνον.

B 95

Νέκυες γὰρ κοπρίων ἐκβλητότεροι.

B 96

Κύνες γὰρ καὶ βαῦζουσιν ὅν ἀν μὴ γινώσκωσι.

B 97

Αἱ ψυχαὶ ὁσμῶνται καθ’ “Αἰδην.

B 98

Εἰ μὴ ἥλιος ἦν, ἐνεκα τῶν ἄλλων ἀστρων εὑφρόνη ἀν ἦν.

B 99

. . . πάντων, ἀ φέρονσιν ὕραι.

B 100

‘Εδιξησάμην ἐμεωντόν.

B 101

Überlieferte Worte Heraklits

⁷ Οφθαλμοὶ γὰρ τῶν ὥτων ἀκριβέστεροι μάρτυρες.

B 101 a

Τῷ μὲν θεῷ καλὰ πάντα καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια,
ἀνθρώποι δὲ ἀ μὲν ἀδικα ὑπειλήφασιν ἀ δὲ δίκαια.

B 102

Ευνὸν γὰρ ἀρχὴ καὶ πέρας ἐπὶ κύκλου περιφερείας.

B 103

Τίς γὰρ αὐτῶν νόος ἢ φρήν; δῆμων ἀοιδοῖσι πείθονται καὶ διδασκάλῳ χρείωνται δμίλῳ οὐκ εἰδότες
ὅτι οἱ πολλοὶ κακοί, ὀλίγοι δὲ ἀγαθοί.

B 104

⁷ Αστρολόγον τὸν Ὁμηρον.)

B 105

⁷ Ησίοδος ἡγνόει) φύσιν ἡμέρης ἀπάσης μίαν οὖσαν.

B 106

Κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ ὥτα
βαρβάρους ψυχὰς ἔχόντων.

B 107

⁷ Οκόσων λόγους ἥκουσα, οὐδεὶς ἀφικνεῖται ἐς
τοῦτο, ὥστε γινώσκειν ὅτι σοφόν ἐστι πάντων κε-
χωρισμένον.

B 108

⁷ Ανθρώποις γίνεσθαι ὀκόσα θέλονσιν οὐκ ἄμεινον.

B 110

Überlieferte Worte Heraklits

*Noūsos ὑγιείην ἐποίησεν ἥδὺ καὶ ἀγαθόν, λιμὸς
κόρον, κάματος ἀνάπαυσιν.* B 111

*Tὸ φρονεῖν ἀρετὴ μεγίστη, καὶ σοφίη ἀληθέα λέγειν
καὶ ποιεῖν κατὰ φύσιν ἐπάοντας.*

B 112

Ἐννόν ἔστι πᾶσι τὸ φρονεῖν. B 113

*Ἐνν νῷ λέγοντας ἴσχυρίζεσθαι χρὴ τῷ ξυνῷ πάντων,
δκωσπερ νόμῳ πόλις, καὶ πολὺ ἴσχυροτέρως.
τρέφονται γὰρ πάντες οἱ ἀνθρώπειοι νόμοι ὑπὸ ἐνὸς
τοῦ θείου· κρατεῖ γὰρ τοσοῦτον δκόσον ἐθέλει καὶ
ἔξαρκεῖ πᾶσι καὶ περιγίνεται.*

B 114

Ψυχῆς ἔστι λόγος ἐωντὸν αὐξῶν.

B 115

*Ἄνθρωποισι πᾶσι μέτεστι γινώσκειν ἐωντοὺς καὶ
σωφρονεῖν.* B 116

*Ἄνηρ δκόταν μεθυσθῆ, ἄγεται ὑπὸ παιδὸς ἀνήβον
σφαλλόμενος οὐκ ἐπάων δκη βαίνει, ὑγρὴν τὴν ψυ-
χὴν ἔχων.*

B 117

Αὕη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη. B 118

Überlieferte Worte Heraklits

Ἡθος ἀνθρώπῳ δαιμων.

B 119

*Ὅτις καὶ ἐσπέρας τέρματα ἡ ἄρκτος καὶ ἀντίον
τῆς ἄρκτου οὐρος αἰθρίου Διός.*

B 120

*Ἄξιον Ἐφεσίοις ἥβηδὸν ἀπάγξασθαι πᾶσι καὶ
τοῖς ἀνήβοις τὴν πόλιν καταλιπεῖν, οἵτινες Ἐρμό-
δωρον ἄγδρα ἐωντῶν ὀνήιστον ἐξέβαλον φάντες·
ἥμέων μηδὲ εἷς ὀνήιστος ἔστω, εἰ δὲ μή, ἄλλη τε καὶ
μετ' ἄλλων.*

B 121

Αγχιβασίη.

B 122

Φύσις κρύπτεσθαι φιλεῖ.

B 123

*Οκωσπερ σάρμα εἰκῇ κεχυμένον δικάλιστος κόσ-
μος.*

B 124

Καὶ δικάλιστος καὶ κυριούμενος.

B 125

*Μὴ ἐπιλίποι ὑμᾶς πλοῦτος, Ἐφέσιοι, ἵνα ἐξελέγ-
χοισθε πονηρευόμενοι.*

B 125 a

*Τὰ ψυχρὰ θέρεται, θερμὸν ψύχεται, ὑγρὸν αὐ-
αίνεται, καρφαλέον νοτίζεται.*

B 126

Überlieferte Worte Heraklits

Πνυθαγόρης Μηνησάρχον ἴστορίην ἡσκησεν ἀνθρώπων μάλιστα πάντων καὶ ἐκλεξάμενος ταύτας τὰς συγγραφὰς ἐποιήσατο ἔωντοῦ σοφίην, πολυμαθίην, κακοτεχνίην.

B 129

Πάντα ὁ εῖ.)

(65 A 3)

ΔΟΞΑΙ

Γίνεσθαι δὲ ἀναθυμιάσεις ἀπό τε γῆς καὶ θαλάττης, ἃς μὲν λαμπρὰς καὶ καθαράς, ἃς δὲ σκοτεινάς. αὔξεσθαι δὲ τὸ μὲν πῦρ ὑπὸ τῶν λαμπρῶν, τὸ δὲ ὑγρὸν ὑπὸ τῶν ἐτέρων. τὸ δὲ περιέχον ὅποιόν ἐστιν οὐ δηλοῖ· εἶναι μέντοι ἐν αὐτῷ σκάφας ἐπεστραμμένας κατὰ κοῖλον πρὸς ἡμᾶς, ἐν αἷς ἀθροιζομένας τὰς λαμπρὰς ἀναθυμιάσεις ἀποτελεῖν φλόγας, ἃς εἶναι τὰ ἄστρα. λαμπροτάτην δὲ εἶναι τὴν τοῦ ἥλιου φλόγα καὶ θερμοτάτην. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἄστρα πλεῖον ἀπέχειν ἀπὸ γῆς καὶ διὰ τοῦτο ἥπτον λάμπειν καὶ θάλπειν, τὴν δὲ σελήνην προσγειωτέραν οὖσαν μὴ διὰ τοῦ καθαροῦ φέρεσθαι τόπου. τὸν μέντοι ἥλιον ἐν διαυγεῖ καὶ ἀμιγεῖ κεῖσθαι καὶ σύμμετρον ἀφ' ἡμῶν ἔχειν διάστημα· τοιγάρτοι μᾶλλον θερμαίνειν τε καὶ φωτίζειν. ἐκλείπειν τε ἥλιον καὶ σελήνην ἄνω στρεφομένων τῶν σκαφῶν· τούς τε κατὰ μῆνα τῆς σελήνης σχηματισμοὺς γίνεσθαι στρεφομέρης ἐν αὐτῇ κατὰ μικρὸν τῆς σκάφης. ἡμέραν τε καὶ νύκτα γίνεσθαι καὶ μῆνας καὶ ὥρας ἐτείονς καὶ ἐνιαυτοὺς ὑετούς τε καὶ πνεύματα καὶ τὰ τούτοις δμοια κατὰ τὰς διαφόρους ἀναθυμιάσεις. τὴν μὲν γὰρ λαμπρὰν ἀναθυμίασιν φλογωθεῖσαν ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ ἥλιου ἡμέραν ποιεῖν, τὴν δὲ ἐναντίαν ἐπικρατήσασαν νύκτα ἀποτελεῖν· καὶ ἐκ μὲν τοῦ λαμπροῦ τὸ θερμὸν αὔξόμενον θέρος ποιεῖν, ἐκ δὲ τοῦ σκοτεινοῦ

Berichte über Heraklits Lehre

τὸ ὑγρὸν πλεονάζον χειμῶνα ἀπεργάζεσθαι. ἀκολούθως δὲ τούτοις καὶ περὶ τῶν ἄλλων αἰτιολογεῖ. περὶ δὲ τῆς γῆς οὐδὲν ἀποφαίνεται ποία τίς ἔστιν, ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν σκαφῶν.

A 1, 9–10

Βροντὴν μὲν κατὰ συστροφὰς ἀνέμων καὶ νεφῶν καὶ ἐμπτώσεις πνευμάτων εἰς τὰ νέφη, ἀστραπὰς δὲ κατὰ τὰς τῶν θυμιωμένων ἐξάψεις, πρηστῆρας δὲ κατὰ νεφῶν ἐμπρήσεις καὶ σβέσεις.

A 14

Τοῦτον οὖν τὸν θεῖον λόγον δι’ ἀνάπνοῆς σπάσαντες νοεροὶ γινόμεθα, καὶ ἐν μὲν ὕπνοις ληθαῖοι, κατὰ δὲ ἔγερσιν πάλιν ἐμφρονεῖς. . . . ὅνπερ οὖν τρόπον οἱ ἄνθρακες πλησιάσαντες τῷ πυρὶ κατ’ ἄλλοιώσιν διάπυροι γίνονται, χωρισθέντες δὲ σβέννυνται, οὕτω καὶ ἡ ἐπιξερωθεῖσα τοῖς ἡμετέροις σώμασιν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος μοῖρα κατὰ μὲν τὸν χωρισμὸν σχεδὸν ἄλογος γίνεται, κατὰ δὲ τὴν διὰ τῶν πλείστων πόρων σύμφυσιν δμοιοειδὴς τῷ δλῷ καθίσταται.

A 16

Βίον περίοδος γενεά, ἐνιαυτῶν οὖσα τριάκοντα, καθ’ ὃν χρόνον σπεῖρον παρέχει τὸ ἐξ ἔαντοῦ σπαρεῖν δι’ γεννήσας.

A 18, 19 (e recensione Caroli Reinhardt)

Berichte über Heraklits Lehre

*Ἐκ μυρίων ὀκτακοσίων ἐνιαυτῶν ἡλιακῶν τὸν
μέγαν ἐνιαυτὸν εἶναι.* A 13

Τὴν εὐαρέστησιν τοῦ βίου τέλος εἶναι. A 21

*Ἐπιτιμᾷ τῷ ποιήσαντι· ὡς ἔρις ἐκ τε θεῶν καὶ
ἀνθρώπων ἀπόλοιτο. οὐ γὰρ ἂν εἴναι ἀρμορίαν μὴ
ὄντος ὀξέος καὶ βαρέος οὐδὲ τὰ ζῶα ἄνευ θήλεος
καὶ ἄρρενος ἐναντίων ὄντων.*

A 22

ΒΙΟΣ

‘Ηράκλειτος ἥκμαζε μὲν κατὰ τὴν ἐνάτην καὶ ἔξηκοστὴν δλυμπιάδα . . . ἐτελεύτα δὲ βιοὺς ἔτη ἔξηκοντα.

A 1, 1

‘Ανέθηκε δ’ αὐτὸ (τὸ φερόμενον αὐτοῦ βιβλίον) ἐς τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν . . .

A 1, 5

. . . ἐκχωρῆσαι τἀδελφῷ τῆς βασιλείας.

A 1, 6

‘Αξιούμενος δὲ καὶ νόμους θεῖναι πρὸς τῶν Ἐφεσίων ὑπερεῖδε διὰ τὸ ἥδη κεκρατῆσθαι τῇ πονηρᾷ πολιτείᾳ τὴν πόλιν.

A 1, 2

‘Ηράκλειτος γὰρ δ’ Βλύσωνος Μελαγκόμαν τὸν τύραννον ἔπεισεν ἀποθέσθαι τὴν ἀρχήν.

A 3

. . . καθάπερ ‘Ηράκλειτος λέγεται πρὸς τοὺς ξένους εἰπεῖν τοὺς βονλομένους ἐντυχεῖν αὐτῷ, οἱ ἐπειδὴ προσιόντες εἶδον αὐτὸν θερόμενον πρὸς τῷ ἵπνῳ ἔστησαν, — ἐκέλευε γὰρ αὐτοὺς εἰσιέναι θαρροῦντας· εἶναι γὰρ καὶ ἐνταῦθα θεούς . . .

A 9

. . . φασὶ δ’ Εὐριπίδην αὐτῷ (Σωκράτει) δόντα τὸ ‘Ηρακλείτον σύγγραμμα ἐρέσθαι ‘τί δοκεῖ; τὸν δὲ φάναι ἄ μὲν συνῆκα, γενναῖα· οἶμαι δὲ καὶ ἀ μὴ συνῆκα· πλὴν Δηλίον γέ τινος δεῖται κολυμβητοῦ·

A 4

G. Waentjé

Druck von H. Laupp jr in Tübingen